

Національний
університет оборони
України імені Івана
Черняхівського

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
**«Психологія професійної деформації
та деструкції»**

Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий), PhD
Спеціальність	053 Психологія
Статус дисципліни	Вибіркова, реалізується у циклі вибіркової компоненти в розділі оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями
Мова викладання	Українська
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS/120 год. (Л – 8 год., ГЗ – 26 год., С – 8 год., ІЗ – 2 год., СР – 56 год.)
Курс/півріччя	1 курс, 1 півріччя
Лінк на дисципліну	https://adl.mil.gov.ua/course/
Оригінальність дисципліни	Передбачає оволодіння майбутніми докторами філософії знаннями щодо змісту, методології, методики і методів наукового пізнання та практичного дослідження проблематики професійної деформації та деструкції військовослужбовця, як предмету наукової психології.
Ключові слова	Психологічне забезпечення, психологічна готовність, психологічна стійкість, професійна деформація, професійна деструкція, ризики професійної діяльності, психологічна допомога та реабілітація, особливі (екстремальні) умови.
Викладач	Хайрулін Олег Михайлович кандидат психологічних наук доцент кафедри морально-психологічного забезпечення діяльності військ (сил) гуманітарного інституту Сторінка в Google Scholar: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=list_works&hl=uk&user=sAuJLRwAAAAJ Сторінка в Publons: https://publons.com/onboard/?utm_register=success#private-dashboard Наукові та навчально-методичні праці за тематикою дисципліни: 1 монографія, 2 навчальних посібники, 12 статей, 2 науково-дослідницькі роботи, 5 тез. Підвищення кваліфікації: з 10.01 по 05.02.2020 року підвищення кваліфікації у центрі

	<p>перепідготовки та підвищення кваліфікації Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського на курсах підвищення кваліфікації науково-педагогічних та наукових працівників з питань освітньої діяльності, 216 годин.</p> <p>Контактні дані: тел. 098 097 52 02, e-mail: oleg.khairulin.ph@gmail.com кафедра морально-психологічного забезпечення діяльності військ (сил), ауд. 1/125</p>
Чому дисципліна для мене є важливою/корисною/актуальною?	Логіка і структура курсу “Психологія професійної деформації та деструкції” і передбачені цією програмою методи його вивчення дозволяють розвинути методологічні і дослідницькі види компетентності, які необхідні докторам філософії для наукової діяльності щодо проблематики професійної деформації та деструкції, як предмету наукової психології.
Які знання я отримаю?	Знання теоретико-методологічних основ у галузі дослідження психології діяльності в особливих умовах, як предмету наукової психології.
Які вміння я розвину?	Вміння застосовувати основні види наукового аналізу, добирати й корегувати систему методів, оформлювати і презентувати власні наукові здобутки відповідно до чинних вимог у галузі дослідження психології діяльності в особливих умовах, як предмету наукової психології.
Що мене очікує?	Активна навчально-пізнавальна діяльність, інтерактивна комунікація під час аудиторних занять, самоосвітня підготовка за визначеними викладачем завданнями, розроблення навчально-методичного проекту за актуальною проблематикою сучасного викладання у вищій військовій школі, вивчення передового досвіду викладання у вищих військових навчальних закладах
Якого результату я досягну?	Сформованість методичної компетентності, поглиблення дослідницької, пізнавальної, самоосвітньої компетентностей.
Де я зможу застосувати отримані знання та вміння?	У процесі виконання дисертаційного дослідження доктора філософії; Під час педагогічної (наукової) практики; У подальшій науково-педагогічній (науковій) діяльності у ВВНЗ.
Зміст навчальної дисципліни	<p>Тема 1. Науково-теоретичні основи психології професійної деформації та деструкції.</p> <p>Тема 1. Заняття 1. Сучасні наукові уявлення про професійне становлення фахівця.</p> <p>Тема 1. Заняття 2. Складові та чинники професійного становлення фахівця. Поняття професіоналізму.</p> <p>Тема 1 Заняття 3. Ускладнення професійного становлення фахівця.</p> <p>Тема 1 Заняття 4. Теоретико-методологічні основи дослідження психологічної проблематики професійної деформації та деструкції.</p> <p>Тема 1 Заняття 5. Професійні деструкції, професійне вигорання фахівця як об’єктивні ризики професійного становлення фахівця.</p> <p>Тема 1 Заняття 6. Психологічні закономірності та передумови розвитку професійної деформації та деструкції особистості.</p>

	<p>Організаційні аспекти.</p> <p>Тема 1. Заняття 7. Психологічні закономірності та передумови розвитку професійної деформації та деструкції особистості. Індивідуально-психологічні аспекти.</p> <p>Тема 1. Заняття 8. Обґрунтування методичного інструментарію та процедури дослідження проблематики професійної деформації та деструкції.</p> <p>Тема 1. Заняття 9. Науково-практичний досвід превенції професійної деформації та деструкції в процесі професійної діяльності фахівців.</p> <p>Тема 1. Заняття 10. Зміст заходів психологічного забезпечення професійної діяльності фахівців та загальні підходи до його здійснення.</p> <p>Тема 2. Військово-прикладні аспекти психології професійної деформації та деструкції.</p> <p>Тема 2. Заняття 1. Проблеми професіоналізації військового фахівця</p> <p>Тема 2. Заняття 2. Психологічні особливості та передумови розвитку професійної деформації та деструкції військового фахівця.</p> <p>Тема 2. Заняття 3. Роль організаційних факторів у формуванні та розвитку професійної деформації та деструкції військового фахівця.</p> <p>Тема 2. Заняття 4. Роль особливостей виду професійної діяльності у формуванні та розвитку професійної деформації та деструкції військового фахівця.</p> <p>Тема 2. Заняття 5. Роль індивідуально-психологічних факторів у формуванні та розвитку професійної деформації та деструкції військового фахівця.</p> <p>Тема 2. Заняття 6. Динаміка та особливості формування професійної деформації та деструкції в процесі професійної діяльності військового фахівця.</p> <p>Тема 2. Заняття 7. Заходи та рекомендації щодо сприяння професійному становленню військових фахівців.</p> <p>Тема 2. Заняття 8. Загальні рекомендації щодо оптимізації професійної діяльності становлення військових фахівців</p> <p>Тема 2. Заняття 9. Практичні підходи та заходи щодо сприяння професійному становленню військових фахівців.</p> <p>Тема 2. Заняття 10. Досвід військових формувань НАТО у питаннях превенції професійної деформації та деструкції в процесі професійної діяльності військових фахівців.</p> <p>Тема 2. Заняття 11. Зміст, завдання та перспективи психологічного забезпечення професійної діяльності військових фахівців Збройних Сил України.</p>
<p>Інформаційні джерела</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Кокун О.М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця: Монографія. – К.: ДП "Інформ.-аналіт. агенство", 2012. – 200 с. 2. Вірна Ж. П. Неврогенез професійних деструкцій особистості / Ж. П. Вірна // Психологічні перспективи. – 2012. – Вип. 19. – С. 84-90. 3. Синдром „професійного вигорання” та професійна кар’єра працівників освітніх організацій / под ред. С.Д.Максименка, Л.М.Карамушки, Т.В.Зайчикової. – К.: Міленіум, 2004. – 264 с. 4. Безносков С. П. Профессиональная деформация личности / С. П. Безносков. – СПб. : Речь, 2004. – 272 с.

5. Безносов С. П. Профессиональная подготовка и ее влияние на личность (проблемы профдеформации) : учеб. пос. / С. П. Безносов, А. Т. Иваницкий, В. Я. Кикоть. – СПб. : ВВКУ ВВ МВД РФ, 1996. – 230 с.
6. Бойко В. В. Синдром «эмоционального выгорания» в профессиональном общении / В. В. Бойко. – СПб. : Питер, 1999. – 105 с.
7. Зеер Э. Ф. Психология профессий : учеб. пос. [3-е изд. перераб. и доп.] / Э. Ф. Зеер. – М. : Академический Проект, Фонд «Мир», 2005. – 336 с.
8. Зеер Э. Ф. Психология профессиональных деструкций : учеб. пос. / Э. Ф. Зеер, Э. Э. Сыманюк. – М. : Академический проект; Екатеринбург : Деловая книга, 2005. – 240 с.
9. Кісіль З. Р. Проблеми професійної деформації співробітників органів внутрішніх справ : монографія / Кісіль З. Р. – Львів : ЛДУВС, 2008. – 524 с.
10. Хайрулін, О. М. Психологія професійного вигорання військовослужбовців: [монографія] / Олег Михайлович Хайрулін; за наук. ред. А.В. Фурмана. – Тернопіль: ТНЕУ, 2015. – 220 с.
11. Бойко В.В. Синдром «эмоционального выгорания» в профессиональном общении / В.В. Бойко. – СПб.: Питер, 2009. – 105 с.
12. Водопьянова Н. Е. Синдром психического выгорания в коммуникативных профессиях / Н.Е. Водопьянова // Психология здоровья / Под ред. Г. С. Никифорова. – СПб.: Издательство СПбГУ, 2000. – С. 443 – 463.
13. Зайчикова Т. В. Діагностика та профілактика синдрому професійного вигорання у вчителів: Методичні рекомендації / Т. В. Зайчикова. – Київ –Рівне, 2003. – 24 с.124
14. № 5 / 2015 р.
15. Помиткіна Л. В. Психодинамічна неконгруентність особистості: діагностика, корекція та консультування: Монографія. / Л. В. Помиткіна // – К.: Книжкове вид-во НАУ, 2007. – 180 с.
16. Борисюк А. С. Негативні чинники професійної ідентифікації майбутнього фахівця / А. С. Борисюк // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського: збірник наукових праць. Серія «Психологічні науки» / за ред. С. Д. Максименка, Н. О. Євдокимової. – Т. 2. – Вип. 8. – Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2012. – С. 43-48.
17. Вірна Ж. П. Соціальний вимір професійної невротизації особистості / Ж. П. Вірна // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Психологічні науки. – 2011. – Вип. 94, Т. 2. – Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchdpu/psy/2011_94/Virna.pdf
18. Гаврилюк Р. И. Индивидуальные особенности профессиональной деформации личности психолога / Р. И. Гаврилюк // Вестник ОНУ им. И. И. Мечникова. – С. 20-27.
19. Грищенко С. В. Стратегії самопомоги в подоланні професійної деформації в діяльності соціальних педагогів / С. В. Грищенко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Педагогічні науки. – 2012. –

- Вип. 96. – Режим доступу:
http://archive.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum%20/VChdpu/ped/2012_96/Grish.pdf
20. Дружилов С. А. Профессиональные деформации как индикаторы дезадаптации и душевного неблагополучия человека / С. А. Дружилов // Сибирский педагогический журнал. – 2010. – № 6. – С. 171-178.
21. Дубчак О. Б. Профілактика професійної деформації особистості вчителя у системі післядипломної педагогічної освіти / О. Б. Дубчак // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Психологічні науки. – 2011. – Т. 2, Вип. 6. – Режим доступу:
http://archive.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvmdu/psykh/2011_6/20.pdf
22. Євдокімова О. О. Психологічний ракурс забезпечення профілактики та подолання професійної деформації особистості у співробітників МВС / О. О. Євдокімова // Проблеми загальної та педагогічної психології : Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ. – Вип. XIV, Ч. 2. – С. 108-115.
23. Ковальчишина С. В. Теоретико-методологічний підхід до питання феномена професійної деструкції правоохоронців / С. В. Ковальчишина // Кадровий вісник. – 2012. – № 1. – С. 60-71.
24. Косолапов О. М. Професійна деформація працівників ризиконебезпечних професій / О. М. Косолапов // Вісник національної академії оборони. – 2010. – № 1 (14). – С. 114-117.
25. Баженова А. Н. Особенности профессиональной деформации школьных психологов на разных этапах профессионального развития : дис... канд. психол. н. : 19.00.13 / А. Н. Баженова. – Омск, 2007. – 186 с.
26. Иванцова Н. Б. Періодизація професійного розвитку особистості / Н. Б. Иванцова // Актуальні проблеми психології : збірник наукових праць. – 2010. – Т. 8., Вип. 7. – С. 105-114.
27. Картузова А. А. Профессиональная деформация личности: определение понятия / А. А.
28. Картузова // Педагогика, психология и медико-биологические проблемы физического воспитания и спорта. – 2007. – № 3. – С. 48–51.
29. Ложкин Г. Психологический анализ феномена профессиональной деформации личности в спорте / Г. Ложкин // Фізична культура, спорт та здоров'я нації. – 2009. – Вип. 8, Т. 3. – Режим доступу:
http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/fkszn/2009_8_3/psuxologicheskii%20analiz.pdf
30. Магда В. А. Дослідження проявів професійної деформації фахівців керівного складу ОВС крізь призму самосприйняття власної особистості / В. А. Магда // Вісник національної академії оборони. – 2010. – № 1 (14). – С. 146-150.
31. Магда В. А. Особливості сприйняття власної професії як один з чинників формування професійної деформації фахівців аварійно-рятувальних підрозділів МНС України / В. А. Магда //

- Вісник Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. Психологія. – 2010. – Вип. 36. – Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Vkhnpu_psykhol/2010_36/10.html
32. http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Vkhnpu_psykhol/2010_36/10.html
33. Медведєв В. С. Психологія професійної деформації співробітників органів внутрішніх справ : автореф. дис... д. психол. н. : / В. С. Медведєв ; – К., 1999. – 35 с.
34. Мещеряков Б. Г. Большой психологический словарь / Б. Г. Мещеряков, В. П. Зинченко. – М., 2002. – 630 с.
35. Профессиональная деформация личности : уч. пособ. / сост. А. В. Коваленко, Л. А. Шиканов). – Томск : Изд-во ТПУ. – 2009. – 90 с.
36. Тогобицька В. Д. Психопрофілактика та психокорекція професійних деструкцій пожежників-рятувальників / В. Д. Тогобицька // Проблеми екстремальної та кризової психології. – 2011. – Вип. 10. – С. 238–247.
37. Томчук Б. П. Психологічні особливості прояву емоційного вигорання військовослужбовців державної прикордонної служби / Б. П. Томчук // Проблеми загальної та педагогічної психології : Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ. – Т. XII, Ч. 2. – С. 318-326.
38. Трунов Д. И снова о “профессиональной деформации”... / Д. Трунов // Психологическая газета. – 2004. – № 6. – С. 32–34.
39. Трунов Д. О профессиональной деформации практического психолога / Д. Трунов // Психологическая газета. – 1998. – № 1. – С. 12-13.
40. Хоржевська І. Особистісні зміни фахівця як наслідок професійної деформації / І.
41. Хоржевська І. М. Професійне становлення спеціаліста та профдеформація / І. М.
42. Циба Н. В. Професійне самовизначення та феномен професійної деформації психологів / Н. В. Циба // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету "Україна". – 2010. - №2. – С. 145-149.
43. Чуйко Г. В. Синдром вигорання: коли він починається? / Г. В. Чуйко, І. А. Гуляс // Наука і освіта. – 2008. – № 8/9. – С. 119-124.
44. Шпекторенко І. Структурний підхід до професійної деформації державних службовців / І. Шпекторенко // Вісник Національної академії державного управління. – 2008. – №4. – С. 47–60.
45. Андрієнко О. В. Гендерні особливості професійної деформації персоналу кримінально-виконавчої служби України / О. В. Андрієнко // Наукові студії із соціальної та політичної психології : збірник наукових праць. – 2008. – № 20. – Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Nsspp/2008_20/Andrienko.htm
46. Langerock H. Professionalism: A Study in Professional Deformation / Hubert Langerock // American Journal of Sociology. – Chicago : The University of Chicago Press, 1915. – Vol. 21, No. 1, Jul. – Pp. 30-44.
47. Stelzer J. The formation and deformation of identity during

	<p>psychoanalytic training / J. Stelzer // Free Associations. – London, England, December 1986. – № 7. – pp. 59-74.</p> <p>48. Maher E. The burnout syndrome // Journal of consulting and clinical psychology. – № 7 – 1983, p. 15-20.</p> <p>49. Maslach C. Burnout: The Cost of Caring. Englewood Cliffs. N.J: Prentice Hall, 1982.</p> <p>50. Burisch M. In search of a theory: some ruminations on the nature and etiology of burnout / M. Burisch // In Professional burnout: recent developments in theory and research / Ed. W.B. Schaufeli, C. Maslach, T. Marek. – London: Taylor and Francis, 1993. – P. 75 – 93.</p> <p>51. Burke R.J., Richardsen A.M. Stress, burnout and health / R.J. Burke, A.M. Richardsen // In Handbook of stress, medicine and health / Ed. C. Cooper. – London: CRC Press, 1996. – P. 101 – 117.</p>
«Правила гри»	<p>Взаємоповага, взаємодовіра і співпраця, позитивне ставлення до взаємонавчання; академічна доброчесність, дисциплінованість, контактність і оперативність зворотного зв'язку; відкритість і прозорість, об'єктивність в оцінюванні та самооцінюванні; обов'язкове покарання за будь-які прояви академічної недоброчесності (перескладання, повторний курс)</p>
Додатково	<p>Детальнішу інформацію про “Психологія професійної деформації та деструкції” наведено в робочій програмі навчальної дисципліни</p>